

MARKUS

14:1-31

De zalving in Bethanië, het verraad van Judas en de betekenis van het Laatste Avondmaal.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/markus/14-1-31

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	De chronologie van de zalving in Bethanië	3 min	4
2	De zalving als terugblik in Markus	3 min	6
3	Een heimelijk plan om Jezus te arresteren	4 min	7
4	Het geld en de motieven van Judas	3 min	9
5	Was Judas ooit een echte gelovige?	4 min	11
6	De zalving als breekpunt voor Judas	2 min	13
7	Het huis van Simon de melaatse	4 min	14
8	De vrouw en de kostbare narduszalf	2 min	16
9	Maria zalft Jezus voor Zijn begrafenis	3 min	17
10	Maria luistert en begrijpt Jezus	3 min	19
11	Judas bekritiseert Maria's daad	2 min	20
12	De dag en voorbereiders van het Pascha	3 min	22
13	De geheime afspraak voor de bovenzaal	4 min	23
14	Jezus wijst Zijn verrader aan	4 min	26

15	Het Avondmaal als nieuwe gedachtenis	3 min	29
16	Hoe vaak moet het Avondmaal worden gevierd?	3 min	30
17	Avondmaal en eeuwig leven	2 min	32
18	Jezus' woorden zijn niet letterlijk bedoeld	2 min	33
19	Brood en wijn stellen lichaam en bloed voor	3 min	35
20	Wijn drinken in het Koninkrijk	2 min	37
21	De lofzang en de komende verstrooiing	4 min	38
	Om verder te lezen		41

1

De chronologie van de zalving in Bethanië

We komen nu bij Markus hoofdstuk 14, en hier doet zich een interessante chronologische kwestie voor. Want in vers 3 tot en met 9 komen we een verhaal tegen dat in drie evangeliën wordt verteld: Mattheüs, Markus en Johannes. In vers 3 tot en met 9 gaat het over de zalving van Jezus in Bethanië. Het chronologische probleem is dat dit hoofdstuk begint met de woorden:

En na twee dagen was het Pascha en het Feest van de ongezuurde broden. En de overpriesters en de schriftgeleerden zochten naar een manier om Hem door een list te grijpen en te doden.

MARKUS 14:1

We hebben het nu dus over iets dat twee dagen vóór het Pascha gebeurde. Het probleem daarmee is dat de zalving van Jezus in Bethanië volgens Johannes hoofdstuk 12 zes dagen vóór het Pascha plaatsvond.

Johannes 12:1 zegt:

Jezus dan kwam zes dagen voor het Pascha in Bethanië, waar Lazarus was, die gestorven was maar die Hij uit de doden opgewekt had.

JOHANNES 12:1

Er staat:

Zij nu bereidden daar een maaltijd voor Hem, en Martha bediende; en Lazarus was een van hen die met Hem aanlagen. Maria dan nam een pond zuivere narduszalf van zeer grote waarde, zalfde de voeten van Jezus en droogde Zijn voeten met haar haren af; en het huis werd vervuld met de geur van de zalf.

JOHANNES 12:2-3

En zo gaat het verder. De zalving van Jezus in Bethanië lijkt in Johannes 12 dus zes dagen vóór het Pascha te worden geplaatst, maar bij zowel Mattheüs als Markus lijkt ze twee dagen vóór het Pascha te worden geplaatst.

Dat is de chronologische kwestie. Er zijn twee manieren om die op te lossen. De ene is te zeggen dat de zalving twee dagen vóór het Pascha plaatsvond, maar dat Johannes ons niet vertelt dat de zalving zes dagen vóór het Pascha plaatsvond. Hij vertelt ons dat Jezus zes dagen vóór het Pascha, dus op de avond vóór Palmzondag, naar Bethanië kwam en dat tot het Pascha als Zijn tijdelijke verblijfplaats koos. Ergens in die week werd er in dat huis een maaltijd gehouden, al vertelt Johannes ons niet wanneer. Johannes 12:1 zou met andere woorden eenvoudig kunnen zeggen dat Jezus zes dagen vóór het Pascha in Bethanië aankwam en daar gedurende de rest van die tijd verbleef, maar niet dat de zalving op die eerste dag plaatsvond.

De vermelding in Johannes 12:2:

ze maakten een maaltijd voor Hem zou dan niet betekenen dat dit op diezelfde dag gebeurde, maar op een andere dag tijdens die week. Uit Markus en Mattheüs zouden we kunnen afleiden dat dit ongeveer vier dagen later was, twee dagen vóór het Pascha. Dat zou één oplossing zijn.

2

De zalving als terugblik in Markus

Er is een andere oplossing waar ik de voorkeur aan geef. Die houdt in dat de zalving inderdaad zes dagen vóór het Pascha plaatsvond en dat Markus en Mattheüs ons niets anders vertellen. Markus en Mattheüs vertellen ons veeleer dat Judas Jezus twee dagen vóór het Pascha verraadde. In dat verhaal is tussen haakjes het verhaal van de zalving van Jezus ingevoegd, die eerder had plaatsgevonden.

Als je naar Markus kijkt, en bij Mattheüs is het hetzelfde — bij Mattheüs staat het volgens mij in hoofdstuk 26 — dan staat er in Markus 14:1:

En na twee dagen was het Pascha en het Feest van de ongezuurde broden. En de overpriesters en de schriftgeleerden zochten naar een manier om Hem door een list te grijpen en te doden. Maar zij zeiden: Niet tijdens het feest, opdat er niet misschien opschudding onder het volk ontstaat.

MARKUS 14:1-2

Sla dan de tekst tot vers 10 over:

En Judas Iskariot, een van de twaalf, ging weg naar de overpriesters om Hem aan hen over te leveren. En toen zij dat hoorden, verblijdden zij zich en beloofden zij hem geld te geven. En hij zocht naar een geschikte manier om Hem over te leveren.

MARKUS 14:10-11

Vers 3 tot en met 9, die we hebben overgeslagen, bevatten het verhaal van de zalving in Bethanië. Als dat verhaal als een tussenzin wordt opgevat — en ik zal je zo vertellen waarom het daar misschien als tussenzin is opgenomen — maar als het wordt opgevat als een terugblik tussen haakjes op iets wat eerder was gebeurd, zes dagen vóór

het Pascha, zoals Johannes het plaatst, dan wordt het hier alleen verteld omdat het leidde tot de gebeurtenis waarbij Judas twee dagen vóór het Pascha naar de overpriesters ging.

Hoe leidde het daartoe? Omdat Jezus Judas bij die zalving terechtwees, en ons wordt verteld dat satan in hem voer. Het zou dus verklaren welke gebeurtenis ertoe leidde dat Judas naar de overpriesters ging. Maar het moment waarop hij dat deed, was twee dagen vóór het Pascha. De zalving in Bethanië vond niet twee dagen vóór het Pascha plaats, maar eerder. Ze wordt tussen haakjes vermeld om de redenen te geven waarom Judas de stap zette die hij zette om Jezus te verraden.

We hebben dus twee mogelijkheden. De ene is dat Johannes niet zegt dat de zalving zes dagen vóór het Pascha plaatsvond. Hij zegt alleen dat Jezus zes dagen vóór het Pascha in Bethanië aankwam en dat de zalving later in die week plaatsvond. Dat is een mogelijke oplossing. De andere oplossing is dat de zalving inderdaad, zoals Johannes lijkt te zeggen, zes dagen vóór het Pascha plaatsvond. Dat werd de aanleiding voor Judas om vier dagen later naar de overpriesters te gaan en te zeggen: ‘Ik zal Hem verraden.’

3

Een heimelijk plan om Jezus te arresteren

Ze waren blij, want twee dagen voor het Pascha hadden ze net overlegd hoe ze Hem uit de weg konden ruimen. Ze wilden Hem uit de weg ruimen, en het leek hun iets dringends te zijn. Zo dringend zelfs dat ze overwogen: „Zullen we het tijdens dit feest doen?” Ze zagen daarvan af, niet omdat ze het feest heilig wilden houden, maar omdat ze dachten dat het niet praktisch zou zijn. Het zou opschudding kunnen veroorzaken onder al de pelgrims in Jeruzalem. Jezus in het openbaar arresteren zou opschudding veroorzaken, en Jezus had een onbekend aantal medestanders in de menigte. Het zou tot een rel kunnen leiden als ze de soldaten eropuit stuurden om Hem openlijk te arresteren. Dat is de enige reden waarom ze het niet tijdens het Pascha wilden doen. Uiteindelijk deden ze het toch tijdens het Pascha, hoewel ze aanvankelijk hadden gezegd: „Nee, we willen het niet tijdens het Pascha doen, want dat zou opschudding onder het volk kunnen veroorzaken.” Maar als ze een manier konden vinden om Hem

te arresteren zonder opschudding te veroorzaken, vonden ze het niet erg om het tijdens het Pascha te doen. Ze probeerden het Pascha niet heilig te houden, zoals ze hadden moeten doen. Ze wilden alleen voorkomen dat ze in het openbaar al te veel problemen voor zichzelf zouden veroorzaken.

Ze waren blij toen Judas kwam, omdat Judas deel uitmaakte van de groep. Hij kon hun vertellen over Jezus' bewegingen in besloten kring, waar Jezus naartoe ging wanneer niemand anders wist waar Hij was. Dit zou hun de gelegenheid geven Hem zelfs in de tijd van het Pascha te arresteren, maar zonder dat de menigte erbij was. In feite maakte het hele gebeuren rond Jezus' arrestatie in de nacht het mogelijk dat Zijn arrestatie en Zijn proces plaatsvonden zonder dat het publiek ervan wist. Tegen de tijd dat het publiek erachter kwam, droeg Hij Zijn kruis naar buiten om gekruisigd te worden. Het was te laat. Als het publiek opschudding wilde veroorzaken, zou het zich tegen de Romeinen moeten keren, want Hij was nu een Romeinse misdadiger en de Romeinen zouden Hem kruisigen.

Je herinnert je misschien dat er, toen Hij voor Pilatus terechtstond, voordat Hij veroordeeld werd, menigten mensen waren die riepen dat Hij gekruisigd moest worden. Maar we weten niet hoeveel mensen dat waren. Het kunnen er honderd zijn geweest, maar het hoeven niet dezelfde mensen te zijn geweest die hadden gezegd:

**En zij die vooropliepen en zij die volgden, riepen: Hosanna!
Gezegend Hij Die komt in de Naam van de Heere!**

MARKUS 11:9

Er waren duizenden, zo niet miljoenen, Joodse pelgrims die tijdens het Pascha naar Jeruzalem kwamen. Dat er op het plein buiten de rechtszaal van Pilatus een groep medestanders van het Sanhedrin kan zijn geweest toen Jezus werd berecht, is niet ondenkbaar. Het grote publiek zou echter buitengesloten zijn, omdat het Sanhedrin niet wilde dat het grote publiek hiervan op de hoogte was. Ze waren te bezorgd dat het publiek misschien te veel sympathie voor Jezus zou hebben en problemen zou veroorzaken.

Toch stonden degenen die op het plein buiten de rechtszaal van Pilatus waren allemaal aan de kant van het Sanhedrin. Ze zeiden allemaal:

Maar zij schreeuwden: Weg met Hem, weg met Hem, kruisig Hem! Pilatus zei tegen hen: Moet ik uw Koning kruisigen? De overpriesters antwoordden: Wij hebben geen koning dan de keizer.

JOHANNES 19:15

Ze zeiden allemaal de dingen die het Sanhedrin wilde dat ze zeiden. Het kan zijn dat de menigte die daar bijeen was, door het Sanhedrin bijeengebracht was. Ze hadden hun medestanders verzameld, zodat Pilatus door een grotere groep mensen onder druk zou worden gezet. Maar toch kon deze hele gang van zaken buiten het zicht van het grote publiek worden gehouden totdat Jezus gekruisigd was. Dat zou de eerste keer zijn geweest dat het publiek beseftte dat er tijdens de nacht iets met Hem was gebeurd.

Zo is het gelopen. Ze hoopten een manier te vinden om Hem te arresteren zonder onrust onder het publiek te veroorzaken. Judas was iemand van binnenuit die naar hen toe kwam en zei: „Ik zal hierin met jullie samenwerken.” Hij bood hun daarmee die gelegenheid. Ze zagen: „We kunnen Hem te pakken krijgen op een van de momenten dat Hij Zich in besloten kring bevindt, wanneer niemand behalve Zijn discipelen weet waar Hij is. We hebben hier een van Zijn discipelen als informant.”

4

Het geld en de motieven van Judas

Dus boden ze hem geld aan. In vers 11 staat dat ze hem geld beloofden. Ik geloof dat er in Mattheüs zelfs staat dat hij om geld vroeg. Hij zei:

Hoeveel geven jullie me als ik Hem verraad?

Sommige dramatische verbeeldingen van het lijden van Jezus in films en dergelijke — ik denk in het bijzonder aan Jesus Christ Superstar, dat niet erg dicht bij de tekst blijft — hebben de neiging Judas te verheerlijken of hem enigszins in een gunstig daglicht te

stellen. Ze laten het lijken alsof Judas misschien een goed mens was die alleen verkeerd dacht. Hij wilde eigenlijk niet betaald worden. Ik denk dat het in Jesus Christ Superstar is, of in een van die toneelstukken, dat ze hem geld aanbieden en hij zegt: „Ik wil geen geld.” Alsof hij het niet voor het geld doet, maar omdat hij een held is. Hij wil Israël redden van het gevaar van een rel die zou ontstaan als Jezus Zichzelf tot Messias uitriep.

Een andere opvatting is dat Judas in Jezus geloofde en vond dat Jezus een beetje terughoudend was om Zichzelf als de Messias aan te bieden, en dat Jezus er wat langer over deed dan Hij had moeten doen. Jezus was inderdaad de Messias en zou de Romeinen verdrijven, maar om de een of andere reden aarzelde Hij. Daarom dacht Judas dat, als hij ervoor kon zorgen dat Jezus gearresteerd werd, dit Jezus ertoe zou brengen voor Zichzelf op te komen, Zijn bovennatuurlijke macht te gebruiken en de Romeinen omver te werpen.

Er zijn problemen met deze ideeën. Ze schrijven Judas doorgaans betere motieven toe dan hij waarschijnlijk had. In het Evangelie van Johannes wordt ons verteld dat Judas een dief was en geld wegnam uit de kas van Jezus en de apostelen. De HSV formuleert Johannes 12:6 hier als „hij beheerde de beurs en droeg wat gegeven werd”; de Engelse bron leest dit als het wegnemen van geld uit de beurs. Hij bestal Jezus en de apostelen daadwerkelijk. Je moet wel een behoorlijk verdorven misdadiger zijn om van de gemeente te stelen, om uit de collecteschaal te stelen. Judas was geen man met goede bedoelingen.

Ook past de uiterst gangbare theorie dat hij hoopte dat Jezus, als Hij werd gearresteerd, Zijn aanvallers eenvoudig van Zich af zou werpen en op bovennatuurlijke wijze een opstand tegen de Romeinen teweeg zou brengen, niet echt bij de feiten. Jezus werd namelijk niet door de Romeinen gearresteerd. Het waren niet de Romeinen tegen wie Hij in opstand zou komen, maar het Sanhedrin. Hij zou vermoedelijk in opstand komen tegen degenen die Hem arresteerden, en dat waren Joden. Dat was niet wat men van de Messias verwachtte. Dat zou beslist niet zijn wat een vaderlandslievende Jood Jezus zou proberen te laten doen: in opstand komen tegen de Joden. Judas heeft Hem aan de Joden verraden, niet aan de Romeinen. Al die

theorieën dat Judas goede motieven had, enzovoort, passen dus niet erg goed bij de feiten. Het lijkt beter om de feiten gewoon te nemen zoals ze zijn. Hij wilde het geld. Hij was teleurgesteld geraakt in Jezus.

5

Was Judas ooit een echte gelovige?

Dat roept de vraag op: is Judas ooit werkelijk een echte christen geweest of niet? Natuurlijk is de kwestie of Judas een echte christen was die is afgevallen, of een onechte christen die gewoon zijn ware aard liet zien, belangrijk voor sommige theologische stromingen die proberen vast te stellen of een echte christen kan afvallen of niet. Er zijn calvinisten die zeggen dat je, als je werkelijk een van de uitverkorenen bent, echt niet kunt afvallen. Er zijn arminianen die zeggen dat je een echte gelovige, een echte volgeling van Christus kunt zijn en toch kunt afvallen. Het is een twistpunt, en Judas wordt vaak als voorbeeld aangehaald. Hier is een man die een volgeling van Jezus was, en hij viel af.

Volgens de calvinistische opvatting is hij nooit een echte volgeling van Jezus geweest. Hij was vanaf het begin een duivel. Zij kunnen wijzen op het feit dat Jezus een jaar eerder, in de rede over het Brood des levens in Johannes hoofdstuk 6, zei:

Jezus antwoordde hun: Heb Ik u, de twaalf, niet uitgekozen? En een van u is een duivel.

JOHANNES 6:70

Judas werd een jaar eerder, in Johannes hoofdstuk 6, al als een duivel aangeduid. Daarmee is volgens hen bewezen dat hij nooit een echte christen is geweest.

Maar hoe zat het dan vóór Johannes hoofdstuk 6? Judas behoorde tot de twaalf die eropuit waren gestuurd om demonen uit te drijven, zieken te genezen en het evangelie te verkondigen. Kennelijk was hij in die activiteiten even succesvol geweest als alle anderen. Als hij geen echte christen was, als hij in werkelijkheid een duivel was, dan

zou satan blijkbaar satan uitdrijven, precies datgene waarvan Jezus zei dat het niet kon. Het lijkt mij dat Judas, toen hij samen met de andere apostelen deze dingen deed, even oprecht moet zijn geweest als zij.

Als hij tenslotte vanaf het allereerste begin een verdorven man was, is het verbazingwekkend dat hij dat zo lang verborgen kon houden voor de mannen met wie hij samenleefde. Zelfs toen Jezus in de bovenzaal zei:

Een van jullie zal Mij verraden, en Judas even later opstond en naar buiten liep, bleven alle anderen aan tafel zitten. Niemand daar vermoedde dat Judas degene was die Hem zou verraden. Ze dachten dat hij eropuit ging om iets goeds te doen, wat geld aan de armen te geven of enkele dingen voor het Pascha te kopen.

Jezus had zojuist naar voren gebracht dat iemand aan deze tafel Hem zou verraden. Iedereen keek naar zichzelf en zei:

Ben ik het? Ben ik het?

Daar was ieders aandacht op gericht. Plotseling stond één man aan tafel op en verliet de kamer. Je zou verwachten dat mensen zouden zeggen: 'Misschien is hij het. Misschien is dat de man.' Maar het merkwaardige is dat ze dat blijkbaar niet vermoedden, hoewel dat een voor de hand liggende verdenking zou zijn. Dat was niet een van de mogelijkheden die bij hen opkwamen. Ze dachten: 'Misschien gaat hij de armen helpen. Misschien gaat hij iets voor het Pascha kopen.' De gedachte: 'Misschien is hij de man', kwam niet eens bij hen op. Dat betekent dat, als hij al die tijd dat hij bij hen was slecht was geweest, hij dat beslist zo goed verborgen had gehouden dat ze hem zelfs tot op het laatste moment nooit verdachten, hoewel ze met hem samenleefden.

Het is duidelijk dat hij vóór die avond op enig moment slecht was geworden, maar we weten niet wanneer. Ik ben van mening dat hij ooit een echte gelovige in Jezus was, maar dat hij teleurgesteld was geraakt. Ik denk niet dat hij een man was die zich vanaf het allereerste begin bij de kring van apostelen aansloot met het plan Jezus schade toe te brengen. Als dat wel zo was, heeft hij beslist langer gewacht dan nodig was en heeft hij uiteindelijk samen met de andere apostelen veel gedaan om het Koninkrijk van God

te bevorderen, door het Evangelie te verspreiden, enzovoort. Als hij er vanaf het begin alleen maar tussen wilde komen om Jezus ten val te brengen, waarom heeft hij Hem dan niet eerder verraden, toen de vijanden van Jezus naar een gelegenheid zochten?

6

De zalving als breekpunt voor Judas

Ik ben van mening dat Judas eenvoudigweg verbitterd raakte en zijn geloof in Jezus opgaf. Waarom? Zoals ik al zeg, denk ik persoonlijk dat de zalving in Bethanië de gebeurtenis was die hem werkelijk zover bracht. Ik denk dat die daarom in dit verband wordt genoemd. Even tussen haakjes: hoewel ik geloof dat dit vier dagen eerder gebeurde, denk ik dat Markus en Mattheüs het hier allebei plaatsen als de reden.

Dat verhaal staat in vers 3 tot en met 9:

En toen Hij in Bethanië was, in het huis van Simon de melaatse, kwam er, toen Hij aanlag, een vrouw met een albasten fles met zuivere, kostbare narduszalf en nadat zij de albasten fles gebroken had, goot zij hem uit op Zijn hoofd. En er waren er sommigen die verontwaardigd waren bij zichzelf en zeiden: Waartoe diende deze verkwisting van de zalf? Want die had voor meer dan driehonderd penningen verkocht en aan de armen gegeven kunnen worden; en zij vielen scherp tegen haar uit. Maar Jezus zei: Laat haar met rust. Waarom valt u haar lastig? Zij heeft een goed werk aan Mij verricht. Want de armen hebt u altijd bij u en wanneer u wilt, kunt u hun weldoen, maar Mij hebt u niet altijd. Zij heeft gedaan wat zij kon; zij heeft van tevoren Mijn lichaam gezalfd voor de begrafenis. Voorwaar, Ik zeg u: Overal waar dit Evangelie gepredikt zal worden in heel de wereld, zal ook tot haar gedachtenis gesproken worden over wat zij gedaan heeft.

MARKUS 14:3-9

7

Het huis van Simon de melaatse

En zo is het. We lezen het hier in de evangeliën, die over de hele wereld worden gelezen. Maar er staan hier enkele interessante punten. Die interessante punten hebben hoofdzakelijk te maken met de identiteit van de personen in het verhaal, want Markus blijft over iedereen vaag, behalve over Simon de melaatse. En toch weten we niet wie Simon de melaatse was. Zowel Mattheüs als Markus vermelden dat dit in het huis van Simon de melaatse was. In het Evangelie van Johannes wordt echter aangegeven dat Jezus in het huis was van Lazarus en zijn twee zussen, Maria en

Martha, die goede vrienden van Hem waren. Er wordt ons zelfs verteld dat Lazarus bij juist deze maaltijd aan tafel zat en dat Martha bediende. Het lijkt er niet op dat ze een maaltijd zou bedienen als die niet in haar eigen huis werd gehouden. Volgens Johannes, hoofdstuk 12, vers 2, was het dus kennelijk het huis van Lazarus, Maria en Martha. Maar hier en in Mattheüs staat dat het het huis van Simon de melaatse was.

Dat is geen probleem. Het is alleen een vraag: wie is Simon de melaatse? Er zijn twee mogelijkheden geopperd. Ze zijn allebei heel goed mogelijk. De ene is dat Simon de melaatse de vader was van deze drie mensen die samenwoonden: Lazarus, Maria en Martha. Dat zou betekenen dat hij, als hij melaats was, daar niet aanwezig zou zijn. Het zou zijn huis zijn en zijn gezin woonde erin, maar als melaatse moest hij elders, in een melaatsenkolonie, wonen. Daardoor waren de zorg voor en het beheer van het huis in feite op zijn volwassen kinderen neergekomen. Daarom lezen we over Lazarus, Maria en Martha. We lezen niets over enige bezigheid van Simon de melaatse en zelfs niet dat hij aanwezig was, maar het was zijn huis. Het kan zijn dat hij de vader van de drie was, en dat is een redelijke suggestie.

Anderen hebben geopperd dat Simon de melaatse de man van Martha was. Omdat Martha bediende, wordt aangenomen dat het haar huis was. Ze kan getrouwd zijn geweest met een man die Simon heette en die op dat moment melaats was, of die melaats was geweest en door Jezus was genezen. Niemand weet of Simon de melaatse genezen was of niet. Het lijkt waarschijnlijk dat hij genezen was, aangezien hij zo verbonden was met de kring van Jezus' vrienden. En Jezus genas meer dan eens melaatsen, bij één voorval zelfs tien van hen. Hij wekte zelfs Lazarus, een lid van dit gezin, op uit de dood. Het zou daarom vreemd lijken als zij een vader of echtgenoot hadden die melaats was en Jezus daar gewoon niets aan zou doen, terwijl Hij zo nauw met dit gezin verbonden was en dingen voor andere melaatsen had gedaan.

Niemand weet het zeker, maar sommigen denken dat dit misschien een man was die melaats was geweest, maar door Jezus was genezen en nog steeds bekendstond als Simon de melaatse. Daaraan ontleende hij dan zijn bekendheid, net als Mattheüs de tollenaar. Hij was geen tollenaar meer, maar het feit dat hij tollenaar was geweest en daarvan was verlost, werd iets waaraan hij te herkennen was. Of Simon de Zeloot: hij

had vroeger tot de partij van de Zeloten behoord, maar nu niet meer. Toch heet hij nu Simon de Zeloot. Simon de melaatse zou dus heel goed Simon de voormalige melaatse kunnen zijn, hoewel ons niet wordt verteld dat hij daar in het huis aanwezig was.

Het is mogelijk dat Simon de melaatse de vader was en vóór die tijd was gestorven, zelfs voordat Jezus Zijn bediening begon. Misschien was hij zelfs aan melaatsheid gestorven en werd hij in de gemeenschap eenvoudig herinnerd als Simon de melaatse: dit was zijn huis, waar zijn kinderen nu woonden. We weten het niet. Maar er is beslist geen reden om een tegenstrijdigheid te zien tussen de versie van Markus en Mattheüs, die zegt dat dit het huis van Simon de melaatse was, en wat Johannes ons vertelt, namelijk dat Maria, Martha en Lazarus in dat huis waren en er waarschijnlijk woonden, en dat Martha daar bediende.

8

De vrouw en de kostbare narduszalf

De identiteit van Simon de melaatse is dus onzeker. Dan is er ook nog de vrouw die dit deed. In vers 3 staat:

er kwam een vrouw binnen met een albasten flesje vol heel kostbare olie Hoe kostbaar was die olie? De discipelen maakten snel een rekensommetje en zeiden dat die voor driehonderd denarie verkocht had kunnen worden. Dat is het loon voor driehonderd werkdagen, ongeveer een jaar werken, ongeveer het jaarinkomen van een arbeider, van een gewone arbeider. En hoewel de gewone arbeider natuurlijk een lager loon verdiende, of hoewel men een lagere levensstandaard had dan bijvoorbeeld mensen uit de middenklasse in onze samenleving, moeten we toch zeggen dat zelfs de werkende armen in ons land beslist vijftien- of twintigduizend dollar per jaar verdienen, in elk geval vijftienduizend. Ik weet niet hoe ze de huur betalen als ze geen vijftienduizend verdienen. Twaalf- of vijftienduizend. Zelfs bij dat werkelijk lage bedrag zou een jaarloon naar huidige maatstaven meer dan tienduizend dollar waard zijn.

Dit is dus zeer kostbaar, en de vrouw verspilde het schijnbaar gewoon. Ze goot het gewoon helemaal over Jezus uit. Johannes vertelt het verhaal en vermeldt hoe de geur het huis vulde. Dat is een persoonlijke herinnering van een ooggetuige, want het hoefde niet vermeld te worden. Maar het was kennelijk iets wat heel duidelijk waarneembaar was, wat hem trof en hem bijbleef. Johannes zei in hoofdstuk 12:

en het huis werd vervuld met de geur van de zalf.

JOHANNES 12:3

Maar Markus vertelt ons niet wie de vrouw was, en Mattheüs evenmin. In die verhalen is ze gewoon een vrouw. Het is vreemd dat ze niet vermelden wie ze was, want Jezus zei dat ze om deze daad herinnerd zou worden, overal waar het Evangelie gepredikt wordt. En toch wordt haar naam hier niet genoemd. Sommigen denken dat Markus en Mattheüs misschien niet wisten wie ze was. De andere opvatting is dat ze zo bekend was dat ze in het verhaal niet bij naam genoemd hoefde te worden. Alle christenen kenden haar en wisten wie ze was, en het sprak vanzelf hoe ze heette.

9

Maria zalft Jezus voor Zijn begrafenis

Johannes vertelt ons echter wie het was. Het was Maria, de zus van Martha en Lazarus. Hoewel ze kritiek kreeg, werd ze door Jezus geprezen, want Hij zei:

Ze heeft Mij gezalfd voor Mijn begrafenis.

Wist ze dat ze dat deed, of legde Hij haar daad alleen maar zo uit? Sommigen denken dat ze dit eenvoudigweg deed als een daad van toewijding aan Jezus, en dat Hij het opvatte als een zalving voor Zijn begrafenis, omdat Hij geen behoorlijke zalving voor Zijn begrafenis kreeg. De meeste dode lichamen werden gezalfd, verzorgd en klaargemaakt voor de begrafenis met een uitgebreide ceremonie, waarbij onder andere parfums en dergelijke over het omwikkelde lichaam werden uitgegoten.

Jezus werd echter haastig begraven zonder zo'n zalving te krijgen, omdat Hij van het kruis werd gehaald en begraven, zodat de sabbat hen niet zou overvallen. Rond drie uur 's middags was Hij gestorven, en drie uur later zou de zon ondergaan. Ze wilden het lichaam vóór zonsondergang begraven, omdat dan de sabbat zou beginnen. Dus haalden ze Zijn lichaam naar beneden, brachten het weg en begroeven het binnen drie uur. Er was eigenlijk niet genoeg tijd voor alle gebruikelijke voorbereidingen van het lichaam.

Hij werd haastig in het graf gelegd. De vrouwen kwamen op zondagochtend naar het graf omdat ze dachten dat Hij er nog in zou liggen en niet wisten dat Hij was opgestaan. Ze kwamen om Zijn lichaam klaar te maken. Balsemen is daarvoor niet het juiste woord, maar ze kwamen om het te zalven. Ze brachten specerijen en dergelijke mee, omdat Hij vlak voor de sabbat begraven was, en ze kwamen vroeg in de ochtend na de sabbat. Ze konden op de sabbat niets doen, dus wachtten ze tot de eerste gelegenheid daarna om te komen doen waarvoor ze geen tijd hadden gehad toen ze Hem begroeven.

Natuurlijk troffen ze Hem levend aan, dus werd Hij nooit op de juiste manier gezalfd, behalve hier. Jezus lijkt daar hier op te zinspelen: „Ik zal begraven worden. Begraven mensen, dode mensen, moeten gezalfd worden. Dit is het. Dit is Mijn zalving.” Daarmee suggereert Hij dat er geen andere zalving zal zijn. De reden dat er geen andere was, is dat Hij uit de dood zou opstaan voordat zij de specerijen konden brengen en Hem konden zalven. Zo ziet Hij het dus, of Maria dat nu ook zo ziet of niet.

Ik denk dat zij dat wel deed. Ik denk dat ze wist wat ze deed. Als dat niet zo was, zou het heel vreemd zijn om zomaar binnen te komen en parfum over een gast uit te gieten. Het is waar dat je gewoonlijk een beetje olie over iemands hoofd uitgoot wanneer er een gast kwam. Zalving met olie was gebruikelijk, en men gebruikte de olie op de handen zoals zeep, om ze schoon te krijgen. Maar parfum niet, en zeker geen hele fles ter waarde van tienduizend dollar of meer.

10

Maria luistert en begrijpt Jezus

Waarschijnlijk zag ze zichzelf inderdaad als iemand die Hem zalfde voor Zijn begrafenis, maar hoe kon ze dat weten? De discipelen zelf wisten het niet. Martha wist waarschijnlijk niet dat Jezus binnen enkele dagen zou sterven. Hoe kon Maria dat weten? Maria en Martha waren heel verschillende soorten vrouwen, en Maria en de discipelen waren heel verschillende soorten mensen. We hebben niet veel verhalen over hen waarin hun karakter naar voren komt, maar we hebben er één. Ik weet zeker dat je het verhaal kent. Het staat in Lukas, hoofdstuk 10.

Het is een andere situatie waarin Maria en Martha Jezus bij een eerdere gelegenheid bij hen thuis ontvangen. Martha is opnieuw aan het dienen. In beide verhalen gedraagt ze zich zoals je van haar verwacht. Zij is degene die dient. De discipelen, Maria en Martha zijn daar, en misschien Lazarus ook, hoewel er niet wordt vermeld of hij er is.

Er staat in Lukas 10:38:

Het gebeurde, toen zij onderweg waren, dat Hij in een dorp kwam. En een vrouw van wie de naam Martha was, ontving Hem in haar huis.

LUKAS 10:38

Dat zal Bethanië zijn geweest.

Dit lijkt op het andere verhaal. Maria krijgt kritiek, maar Jezus verdedigt haar in beide verhalen. In dit verhaal doet ze iets waarvoor haar zus geen begrip heeft, en in het andere verhaal iets waarvoor de discipelen geen begrip hebben. Ze krijgt in beide verhalen kritiek en Jezus komt voor haar op. In het tweede verhaal, dat we in Markus 14 behandelen, heeft ze iets gedaan wat verspilling lijkt. En Jezus zegt:

Zij heeft gedaan wat zij kon; zij heeft van tevoren Mijn lichaam gezalfd voor de begrafenis.

MARKUS 14:8

Maar hoe kon zij weten dat Hij voor Zijn begrafenis gezalfd moest worden? Ze had geluisterd. Jezus had de discipelen drie keer verteld dat Hij zou sterven en weer zou opstaan. Ze hadden niet geluisterd. Ze hoorden het wel, maar begrepen het niet. De Bijbel zegt dat hun verstand afgestompt was. Ze begrepen het niet. Martha was niet eens in dezelfde kamer om het te horen. Ze was in de keuken aan het dienen. Maria was erbij en lette op. Maria hoorde wat Jezus zei. We weten niet alles wat Hij zei toen ze aan Zijn voeten zat en luisterde, maar ze lette op. Ze begreep het. Als vrouw was ze waarschijnlijk toch al intuïtiever dan de discipelen en pikte ze de nuances op. En blijkbaar wist zij, wat anderen niet wisten, dat Hij Zijn naderende dood tegemoetging. Daarom bracht ze de olie om Hem te zalven, of eigenlijk, juister gezegd, het parfum.

11

Judas bekritiseert Maria's daad

Zo krijgen we een schets van het soort mens dat Maria was en het soort mens dat Martha was, en we weten wat voor mensen de discipelen waren. Er staat namelijk in vers 4, Markus 14:4, dat sommigen verontwaardigd waren toen zij dit deed. Markus zegt niet wie het waren. Waren het de bedienden in het huis? Was het Lazarus, die daar aan tafel zat? Nee. Mattheüs is specifiek en Johannes is nog specifiek. In het Evangelie van Mattheüs staat dat de discipelen kritiek op haar hadden. De 'sommigen' naar wie Markus verwijst, zijn dus de discipelen bij Mattheüs. Bij Johannes wordt Judas Iskariot specifiek genoemd.

Johannes vertelt ons zelfs alleen dat Judas Iskariot bezwaar maakte, maar er is geen reden om eraan te twijfelen dat de andere discipelen, toen hij zijn bezwaar eenmaal had geuit, met hem instemden. Judas uitte de kritiek. De andere discipelen waren het er blijkbaar mee eens en sloten zich bij de kritiek aan, zoals de andere Evangeliën ons vertellen. Maar in Johannes 12 staat in vers 4:

Toen zei een van Zijn discipelen, Judas Iskariot, de zoon van Simon, die Hem verraden zou:

JOHANNES 12:4

Maar Johannes vertelt ons dit:

En dit zei hij niet omdat hij zich bekommerde om de armen, maar omdat hij een dief was, en de beurs beheerde en droeg wat gegeven werd.

JOHANNES 12:6

En dan geeft Jezus daar natuurlijk Zijn antwoord. Maar dit antwoord werd, zie je, in de eerste plaats aan Judas gegeven. En we zien dat Judas er misschien bezwaar tegen had dat hij op zijn kop kreeg, dat hij terechtgewezen werd en dat Jezus in een geschil de kant van een vrouw koos in plaats van die van hem. En deze confrontatie tussen Jezus en Judas was blijkbaar wat Judas ertoe aanzette om weg te gaan en te doen wat hij deed. En het lijkt er dus op dat Markus daarom dit verhaal ertussen heeft geplaatst. Ik kan het mis hebben. Misschien is die andere harmonisatie beter, maar dit is wat mij persoonlijk waarschijnlijk lijkt.

12

De dag en voorbereiders van het Pascha

Markus 14:12:

En op de eerste dag van de ongezuurde broden, wanneer ze het Pascha slachtten, zeiden Zijn discipelen tegen Hem: Waar wilt U dat wij heengaan en voorbereidingen treffen, zodat U het Pascha kunt eten?

MARKUS 14:12

Dat is anders dan in het Oude Testament. In het Oude Testament hadden ze het paaslam op de veertiende van Abib, en de eerste dag van het Feest van de ongezuurde broden was de vijftiende van Abib, of Nisan. De gebruiken van de Joden waren tegen die tijd dus blijkbaar veranderd. In plaats van het Pascha op de ene dag te houden en de volgende dag als eerste dag van het Feest van de ongezuurde broden te hebben, noemden ze nu het hele Pascha het Feest van de ongezuurde broden, of rekenden ze het Pascha tot het Feest van de ongezuurde broden. Blijkbaar slachtten en aten ze het paaslam nu op de eerste dag van het Feest van de ongezuurde broden, in plaats van op de dag ervoor, zoals de wet voorschreef. En Jezus en Zijn discipelen volgden ongetwijfeld het gebruik van die tijd.

En dus:

Op de eerste dag van het Feest van de Ongezuurde Broden, toen ze het paaslam slachtten—

Ik kan me hierin vergissen, want de eerste dag van het Feest van de ongezuurde broden zou de avond ervoor beginnen. En in zekere zin was het volgens de Joodse dagrekening al de volgende dag als ze het paaslam na zonsondergang op de veertiende van Abib aten. Dat zou dus de reden kunnen zijn waarom het de eerste dag van het Feest van de ongezuurde broden wordt genoemd.

Deze twee discipelen waren Petrus en Johannes. Dat weten we omdat de parallelle passage in Lukas ons vertelt dat Hij Petrus en Johannes stuurde. Het is interessant dat Lukas Petrus en Johannes bij een aantal gelegenheden samen noemt: hier, maar ook in het boek Handelingen. Daar noemt Lukas verscheidene keren dat Petrus en Johannes samen naar de tempel gingen. Ze waren zakenpartners geweest, en ze hadden allebei een broer die zich samen met hen bij de groep discipelen aansloot. Maar toen Petrus en Johannes discipelen werden, ontstond er tussen hen blijkbaar een hechterere band van vriendschap en samenwerking dan tussen de anderen. Daarom stuurde Jezus hen als team om dit te doen.

Misschien waren zij ook de twee discipelen die eerder waren gestuurd om de ezel te halen, al werd ons bij die gelegenheid niet verteld wie er werden gestuurd. Maar we weten wel dat Petrus en Johannes in Handelingen 3, Handelingen 4 en Handelingen 5 samen zijn en samen worden gearresteerd. Ze gaan samen naar de tempel op het uur van het gebed, enzovoort. Deze twee mannen, die deel uitmaakten van de binnenste kring — Petrus, Jakobus en Johannes — waren dus behoorlijk nauw met elkaar verbonden in de bediening, zowel vóór als na de dood van Jezus. Jakobus, de derde van hen, werd al vroeg gedood, in Handelingen 12. Hij was de eerste apostel die stierf. Daarna waren Petrus en Johannes dus degenen die overbleven en die van de twaalf de belangrijkste waren.

13

De geheime afspraak voor de bovenzaal

Jezus stuurde twee van Zijn discipelen, Petrus en Johannes, en zei:

En Hij stuurde Petrus en Johannes eropuit en zei: Ga heen, maak voor ons het Pascha gereed, zodat wij het kunnen eten. Zij zeiden dan tegen Hem: Waar wilt U dat wij het gereedmaken? En Hij zei tegen hen: Zie, als u de stad binnengaat, zal iemand u tegemoetkomen die een kruik water draagt. Volg hem naar het huis waar hij binnengaat.

LUKAS 22:8-10

De Engelse brontekst spreekt hier expliciet over een man, waar het weergegeven Nederlandse citaat „iemand” zegt. Dat was ongebruikelijk, want gewoonlijk droegen vrouwen de waterkruiken. Meestal waren het de vrouwen die het water putten en de vrouwelijke dienaren die het vanuit de gemeenschappelijke putten in de stad naar de huizen brachten. Een mannelijke dienaar zou dat normaal gesproken niet doen, maar in dit geval wel. Het zou voor hen een soort teken zijn: dit was de man die ze moesten ontmoeten.

Dit was ongetwijfeld van tevoren afgesproken, ongeveer zoals bij het halen van de ezel. Toen de twee discipelen kwamen, zei iemand:

En sommigen van hen die daar stonden, zeiden tegen hen: Wat doet u, dat u het veulen losmaakt?

MARKUS 11:5

Zij zeiden:

En als iemand tegen u zegt: Waarom doet u dat? zeg dan: De Heere heeft het nodig; en hij zal het meteen hierheen sturen.

MARKUS 11:3

Jezus zei dat dit het afgesproken wachtwoord zou zijn en dat ze hun de ezel dan zouden laten meenemen. Ook hier is sprake van een vergelijkbare heimelijke afspraak, die Jezus ongetwijfeld bij een bepaalde gelegenheid van tevoren had gemaakt. Zoals ik al zei toen we het over het ezelsveulen hadden, laat dit zien dat Jezus contacten in de stad had van wie misschien zelfs Zijn discipelen niets wisten. Hoewel Jezus druk bezig was met de bediening, had Hij blijkbaar ook genoeg tijd om enkele van Zijn activiteiten te organiseren. Hij trof van tevoren regelingen voor de ezel en trof regelingen voor deze bovenzaal voor het Pascha.

De reden waarom ik zeg dat dit contacten waren die de discipelen misschien niet kenden, is dat Hij niet eenvoudigweg zei: „Ga naar het huis van die-en-die”, alsof ze hem kenden. Als het een vriend van de groep was geweest, had Hij eenvoudigweg kunnen zeggen: „We gaan het bij die-en-die thuis houden.” In plaats daarvan zei Hij:

En Hij stuurde twee van Zijn discipelen eropuit en zei tegen hen: Ga de stad in en iemand zal u tegemoetkomen die een kruik water draagt; volg hem, en waar hij ook naar binnen gaat, zeg daar tegen de heer des huizes: De Meester zegt: Waar is de eetzaal waar Ik het Pascha met Mijn discipelen eten zal?

MARKUS 14:13-14

Hij sprak over de heer des huizes alsof het niet iemand was die zij kenden.

Het is duidelijk dat dit van tevoren was afgesproken. Als dat niet zo was geweest, zou de heer des huizes immers niet weten over welke leraar ze het hadden. Er waren veel leraren en veel rabbi's. Toch is het duidelijk dat deze persoon al een kamer gereed zou hebben voor Jezus en twaalf gasten. Er staat:

En hij zal u een grote bovenzaal wijzen, volledig ingericht en klaar; maak het daar voor ons gereed.

MARKUS 14:15

Zijn discipelen gingen op weg, kwamen in de stad en troffen het precies aan zoals Hij hun had gezegd. En zij maakten het Pascha gereed.

's Avonds kwam Hij met de twaalf naar de bovenzaal. Ze bewogen zich blijkbaar nogal heimelijk. Dat valt af te leiden uit het feit dat de Farizeeën, of de overpriesters, bereid waren Judas een geldbedrag te betalen om hun te laten weten waar Jezus heen ging. Blijkbaar bewoog Hij zich een groot deel van de tijd in het duister en verrichtte Hij geen openbare bediening, althans niet op momenten waarop Hij het gevaar liep gearresteerd te worden. Overdag verrichtte Hij wel openbare bediening in de tempel,

maar daar waren grote menigten. Blijkbaar voelde Hij Zich dan veilig. Maar wanneer Hij alleen met Zijn discipelen was, moest Hij Zijn bewegingen enigszins privé en geheimhouden. Zo kwamen Hij en de twaalf daar aan.

14

Jezus wijst Zijn verrader aan

Terwijl ze aanlagen en aten, zei Jezus:

En toen zij aanlagen en aten, zei Jezus: Voorwaar, Ik zeg u dat een van u, die met Mij eet, Mij verraden zal.

MARKUS 14:18

Ze werden bedroefd en zeiden een voor een tegen Hem:

Ben ik het?

Een ander zei:

Ben ik het?

Het is interessant dat de meesten van hen niet zeker waren van zichzelf. De meesten van hen hadden niet zoveel zelfvertrouwen als Petrus in deze situatie bleek te hebben, en evenmin waren ze schuldig. Ze vroegen zich af of zij in staat zouden zijn Jezus te verraden. Petrus was de enige die er zeker van was dat hij dat niet zou kunnen doen, en hij bleek het mis te hebben.

Blijkbaar behoort iemand nederig genoeg te zijn om te denken: „Als God mij niet genadig was, zou ik dat kunnen zijn. Ik zou alles kunnen doen wat verkeerd is. Ik zou zelfs Jezus kunnen verraden als het daarop aankwam.” Ze werden bedroefd en zeiden een voor een tegen Hem:

Ben ik het?

Toen antwoordde Hij en zei tegen hen:

Maar Hij antwoordde hun: Het is een van de twaalf, die met Mij in de schotel indoopt.

MARKUS 14:20

Dit wordt wat uitvoeriger verteld in het Evangelie van Johannes. Daar wordt ons verteld dat de discipel die Jezus liefhad — en door eliminatie moeten we concluderen dat dit Johannes geweest zal zijn — naast Jezus zat. Hij zat het dichtst bij Jezus, kennelijk tussen Petrus en Jezus in. Petrus fluisterde tegen Johannes:

Vraag Jezus wie het is.

Toen Jezus zei:

Een van jullie zal Mij verraden, zei Petrus tegen Johannes:

Vraag Hem wie het is.

Johannes zei tegen Jezus, kennelijk op gedempte toon zodat niemand anders het kon horen:

Wie is het, Heer?

Kennelijk zei Jezus op een even gedempte toon:

Jezus antwoordde: Die is het aan wie Ik het stuk brood zal geven, nadat Ik het ingedoopt heb. En toen Hij het stuk brood ingedoopt had, gaf Hij het aan Judas Iskariot, de zoon van Simon.

JOHANNES 13:26

Tijdens de maaltijd doopten ze brood in kruiden en dergelijke om het te eten, en ze bedienden elkaar ook. Ze gaven het aan elkaar door. Dus als teken dat alleen Johannes zou begrijpen, doopte Jezus Zijn brood in en gaf het aan Judas. Johannes vertelt ons dat Judas toen opstond en de kamer verliet. Maar Jezus had alleen tegen Johannes gezegd:

Het is degene aan wie Ik dit ga geven.

De rest van de discipelen wist het niet. Tegen alle discipelen zei Hij alleen:

Maar Hij antwoordde hun: Het is een van de twaalf, die met Mij in de schotel indoopt.

MARKUS 14:20

Maar er was een specifiekere teken aan Johannes doorgegeven. Johannes zou dus de enige discipel zijn geweest die wist waarom Judas opstond om weg te gaan. De anderen hadden andere ideeën.

Vers 21:

De Zoon des mensen gaat wel heen, zoals over Hem geschreven staat, maar wee de mens door wie de Zoon des mensen verraden wordt! Het zou goed voor die mens zijn, als hij niet geboren was.

MARKUS 14:21

Dat betekent kennelijk dat Judas een behoorlijk vreselijk lot wacht. Het is beter voor hem als hij nooit geboren was. Hoewel we later in Mattheüs hoofdstuk 27 lezen dat Judas zich uit wroeging ophing — er wordt zelfs een woord gebruikt dat met ‘beking’ kan worden vertaald — kunnen we daarom niet zeggen dat dit ware beking was, zoals die een mens behoudt. Er zijn twee soorten verdriet. Er is verdriet naar Gods wil dat tot beking leidt. Er is een ander soort verdriet, dat niet naar Gods wil is en tot de dood leidt. Het is duidelijk dat het verdriet van Judas tot de dood leidde. Hij hing zichzelf op en had geen werkelijk berouw op een manier die tot behoud leidt. Als hij dat wel had gehad, zou het vreemd zijn dat Jezus zei dat het beter voor hem was als hij nooit geboren was. Als hem, ondanks het kwaad dat hij had begaan, later vergeving was geschonken en hij naar de Heere was gegaan, zou het niet beter voor hem zijn geweest als hij niet geboren was.

15

Het Avondmaal als nieuwe gedachtenis

Vers 22:

En terwijl zij aten, nam Jezus brood en toen Hij het gezegend had, brak Hij het en gaf het hun en zei: Neem, eet, dit is Mijn lichaam. En Hij nam de drinkbeker en nadat Hij gedankt had, gaf Hij hun die en zij dronken er allen uit. En Hij zei tegen hen: Dit is Mijn bloed, het bloed van het nieuwe verbond, dat voor velen vergoten wordt. Voorwaar, Ik zeg u dat Ik niet meer zal drinken van de vrucht van de wijnstok tot op de dag wanneer Ik die nieuw zal drinken in het Koninkrijk van God. En toen zij de lofzang gezongen hadden, vertrokken zij naar de Olijfberg.

MARKUS 14:22-26

Dit is duidelijk wat wij het Laatste Avondmaal noemen. Het is het laatste avondmaal dat Jezus vóór Zijn dood met Zijn discipelen hield. Het was een Paschamaaltijd, en tijdens de Paschamaaltijd werden aan tafel veel symbolische handelingen verricht ter herinnering aan de bevrijding van de Joden uit Egypte. Jezus heeft de betekenis ervan hier duidelijk veranderd. Dit is een veel beknopter verslag van wat er gebeurde dan we in sommige andere Evangelien hebben, en ook in 1 Korinthe hoofdstuk 11. In sommige gevallen wordt het uitvoeriger behandeld, waarbij Hij uiteindelijk zei:

Evenzo nam Hij ook de drinkbeker, na het gebruiken van de maaltijd, en zei: Deze drinkbeker is het nieuwe testament in Mijn bloed. Doe dat, zo dikwijls als u die drinkt, tot Mijn gedachtenis.

1 KORINTHE 11:25

Dat wil zeggen dat Hij het feest veranderde. Het was eerst een herdenking van de uittocht en van dat behoud van de Joden in het verleden, en werd nu een herdenking van het behoud dat Hij door het kruis tot stand zou brengen. Zo zouden ze Hem door middel van deze Paschamaaltijd blijven gedenken.

We weten niet of Jezus bedoelde dat ze het Pascha jaarlijks moesten blijven vieren. Dat wordt misschien geïmpliceerd door Zijn uitspraak:

Evenzo nam Hij ook de drinkbeker, na het gebruiken van de maaltijd, en zei: Deze drinkbeker is het nieuwe testament in Mijn bloed. Doe dat, zo dikwijls als u die drinkt, tot Mijn gedachtenis.

1 KORINTHE 11:25

Die woorden vinden we niet in deze specifieke versie, maar wel in de parallelle gedeelten. De uitspraak:

Want zo dikwijls als u dit brood eet en deze drinkbeker drinkt, verkondig de dood van de Heere, totdat Hij komt.

1 KORINTHE 11:26

klinkt alsof het betekent: zo vaak als je het Pascha houdt — dit brood, dit Paschabrood, en deze Paschabeker. Hij zou dus zeggen dat wanneer je eenmaal per jaar het Pascha houdt, zoals de Joden dat deden, je het voortaan om een andere reden zult doen dan de andere Joden. Je zult Mij gedenken, terwijl zij de uittocht zullen gedenken.

16

Hoe vaak moet het Avondmaal worden gevierd?

Misschien bedoelde Hij dat de vroege christenen een eucharistische maaltijd, zoals wij die zouden noemen, in werkelijkheid regelmatigier hielden dan dat. Aanvankelijk braken ze dagelijks het brood van huis tot huis, en dat kan een eucharistische maaltijd hebben omvat. In de vroege gemeente werd de gedachtenismaaltijd die Jezus hier

instelde namelijk tijdens een regelmatig feest gehouden, tijdens wat zij een liefdemaaltijd noemden. Uiteindelijk werden deze feesten later in de christelijke geschiedenis op zondagen gehouden. Maar in de begintijd werden ze in de vroegchristelijke gemeenschap in feite iedere dag gehouden.

Er is dus eigenlijk geen Bijbels onderwijs over hoe vaak christenen dit zouden moeten doen. Als we alleen uitgingen van de woorden van Jezus, zou je aannemen dat Hij dacht dat ze het jaarlijks zouden doen. Sommige kerkelijke tradities doen het vier keer per jaar. Presbyterianen nemen bijvoorbeeld om de drie maanden deel aan de avondmaalsgemeenschap. De baptisten onder wie ik ben opgegroeid, en veel andere groepen, doen het maandelijks, soms op de eerste zondag van de maand. Rooms-katholieken en christenen door de hele geschiedenis heen waren geneigd het op zondag te doen. Als je rooms-katholiek bent, is het natuurlijk mogelijk om dagelijks de eucharistie te vieren. Je kunt elke dag die je maar wilt naar de katholieke kerk gaan en deelnemen aan de avondmaalsgemeenschap. Dus of je het nu dagelijks, wekelijks, maandelijks of jaarlijks doet, voor al die mogelijkheden bestaat een precedent, en de Schrift geeft daar geen gebod over. Er staat nergens hoe vaak het moet gebeuren. De waarheid is dat er zelfs geen gebod is dat het moet gebeuren. Hij zei alleen:

Telkens als jullie dit doen, doe het dan om Mij te gedenken.

Hij zei niet dat je het moet doen, maar:

telkens als jullie dit doen. Dat is wat Hij zei. Hoewel dit in sommige religieuze tradities een centrale instelling of een centraal sacrament is geworden, behoort het niet eens tot de dingen waarover Jezus ons een nadrukkelijk gebod gaf: hoe vaak we het moeten doen, of zelfs dat we het noodzakelijkerwijs moeten doen. Als je het eens in de tien jaar deed, zou je niets overtreden wat Jezus over dit onderwerp heeft gezegd. Ik neem aan dat als je nooit deelnam aan de avondmaalsgemeenschap, je niet specifiek een gebod van Jezus zou overtreden.

Christenen hebben het echter altijd nuttig of wenselijk gevonden om met enige regelmaat deel te nemen aan de avondmaalsgemeenschap. Dat kan deels voortkomen uit het feit dat men vrij vroeg in de kerkgeschiedenis begon te denken dat brood en wijn werkelijk in het lichaam en bloed van Jezus veranderden. Men begon het in verband te brengen met wat Jezus in Johannes 6 over het brood des levens zei:

Wie Mijn vlees eet en Mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven, en Ik zal hem doen opstaan op de laatste dag.

JOHANNES 6:54

Omdat latere christenen, en uiteindelijk de Rooms-Katholieke Kerk, die uitspraken van Jezus dus met deze maaltijd in verband brachten, begonnen ze te zeggen:

Dit brood is Mijn lichaam en deze beker is Mijn bloed.

Daarom is het brood werkelijk het lichaam van Jezus en is wat in de beker zit werkelijk het bloed van Jezus. Jezus zei dat je Zijn vlees moet eten en Zijn bloed moet drinken om leven in je te hebben. Je moet dit dus regelmatig gebruiken om eeuwig leven te hebben.

17

Avondmaal en eeuwig leven

In een ontwikkeling in de kerk die mij nogal bijgelovig voorkomt, begon men te denken dat eeuwig leven niet specifiek door geloof in Christus komt, en ook niet door een geestelijke verbondenheid met God, maar door wat je in je mond stopt. Men dacht dus dat er een of ander uiterlijk ritueel bestaat dat mensen eeuwig leven schenkt. Dat is natuurlijk wat de Rooms-Katholieke Kerk leert, en gedurende een groot deel van de geschiedenis werd dat de overheersende opvatting van de kerk.

Jezus heeft die dingen nooit gezegd. Om te beginnen sprak Jezus in Johannes 6 over het eten van Zijn vlees en het drinken van Zijn bloed. Hij sprak toen niet over deze maaltijd, of er is in elk geval geen reden waarom iemand zou denken dat Hij daarover sprak, want Hij zei dit een heel jaar vóór het Laatste Avondmaal. Zijn rede over het

brood des levens vond plaats tijdens het Pascha, een jaar vóór het Laatste Avondmaal. Toen Hij die rede in Johannes 6 hield, zei Hij dat er mensen waren die op dat moment, in de tegenwoordige tijd, Zijn vlees aten en Zijn bloed dronken. Hij zei:

Wie Mijn vlees eet en Mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven, en Ik zal hem doen opstaan op de laatste dag.

JOHANNES 6:54

Het staat in de tegenwoordige tijd.

Op dat moment vierde niemand de eucharistische maaltijd. Jezus had die nog niet ingesteld. Toen Hij sprak over het eten van Zijn vlees en het drinken van Zijn bloed, verwees Hij niet naar het deelnemen aan de avondmaalsgemeenschap. Hij sprak over het in zich opnemen van Zijn woorden, het geloven van Zijn woorden en het ontvangen van Hem in geestelijke zin. Dat werd beeldend omschreven als het eten van Hem.

Natuurlijk is het voor mensen heel moeilijk om dat in hun gedachten niet in verband te brengen met het Laatste Avondmaal, waar Jezus zei:

Dit brood is Mijn lichaam. Deze beker is Mijn bloed. Het is het nieuwe verbond in Mijn bloed.

18

Jezus' woorden zijn niet letterlijk bedoeld

Maar naar mijn mening denkt vooral de Rooms-Katholieke Kerk dat Jezus dit letterlijk bedoelde. Misschien geldt dat ook voor een aantal protestanten — episcopalen hebben een soortgelijke leer — en waarschijnlijk voor de oosters-orthodoxen. Jezus zei:

Dit brood is Mijn lichaam, en dat Hij het letterlijk bedoelde toen Hij zei:

Deze beker is Mijn bloed. Maar er is geen reden om dat te denken. Het Evangelie van Johannes levert zelfs veel bewijzen dat mensen Jezus letterlijk opvatten wanneer Hij niet de bedoeling had letterlijk te worden opgevat. In Johannes 2 zei Jezus:

Jezus antwoordde en zei tegen hen: Breek deze tempel af en in drie dagen zal Ik hem laten herrijzen.

JOHANNES 2:19

Zij vatten Hem letterlijk op:

De Joden zeiden dan: Zesenveertig jaar is aan deze tempel gebouwd, en Ú zult hem in drie dagen laten herrijzen?

JOHANNES 2:20

Maar Hij bedoelde de tempel van Zijn lichaam. Ze begrepen niet dat Hij niet letterlijk sprak.

In het volgende hoofdstuk zegt Hij tegen Nicodemus:

Verwonder u niet dat Ik tegen u gezegd heb: U moet opnieuw geboren worden.

JOHANNES 3:7

Nicodemus zegt:

Nicodemus zei tegen Hem: Hoe kan een mens geboren worden als hij oud is? Hij kan toch niet voor de tweede keer in de buik van zijn moeder ingaan en geboren worden?

JOHANNES 3:4

Hij vat Hem letterlijk op, terwijl Jezus het geestelijk bedoelde. In Johannes 4 ontmoet Hij de vrouw bij de bron en zegt:

maar wie drinkt van het water dat Ik hem zal geven, zal in eeuwigheid geen dorst meer krijgen. Maar het water dat Ik hem zal geven, zal in hem een bron worden van water dat opwelt tot in het eeuwige leven.

JOHANNES 4:14

Zij zei:

De vrouw zei tegen Hem: Heere, geef mij dat water, opdat ik geen dorst meer zal hebben en niet hier hoeft te komen om te putten.

JOHANNES 4:15

Jezus zegt voortdurend dingen die niet letterlijk bedoeld zijn, en mensen maken de fout Hem letterlijk te nemen. In de bovenzaal zei Hij:

Dit brood is Mijn lichaam. Deze beker is Mijn bloed.

Rooms-katholieken en vele anderen nemen Hem letterlijk. Ook dat is een vergissing.

19

Brood en wijn stellen lichaam en bloed voor

Natuurlijk was dat brood niet Zijn lichaam. Zijn lichaam zat daar, met alle onderdelen ervan nog volledig intact, toen Hij zei:

Dit brood is Mijn lichaam.

Er ontbraken geen delen. Hij zei:

want dit is Mijn bloed, het bloed van het nieuwe verbond, dat voor velen vergoten wordt tot vergeving van zonden.

MATTHEÛS 26:28

Het was nog niet vergoten toen Hij dat zei. Toen ze uit die beker dronken, had Hij nog geen druppel van Zijn bloed vergoten. Hij bedoelt natuurlijk: „Deze beker en dit brood stellen Mijn bloed en Mijn lichaam voor.” Zo praten wij voortdurend. Als je me een foto van je familie wilt laten zien, zeg je misschien: „Dit is mijn moeder, dit is mijn vader en dit is mijn broer.” Echt waar? Zijn je moeder, je vader en je broer daar op dat stuk papier? Zijn zij platte, tweedimensionale gekleurde inkt? Nee, je moeder, je vader en je broer zijn echte mensen. Ze bevinden zich ergens anders. De foto is een afbeelding van hen. Je zegt: „Dat is mijn moeder. Dat is mijn vader.”

Als je iemand op een kaart de weg wijst, zeg je misschien: „Dat is de Interstate 5. Dit is de Interstate 405.” Ik dacht dat die van asfalt waren gemaakt. Nee, het is maar inkt op een stuk papier. Je bedoelt dat die lijn op het papier de Interstate 5 voorstelt. Die lijn is niet de Interstate 5, maar we zeggen dat voortdurend. Zo praten we.

Zo spraken de Joden tijdens de viering van het Pascha, voordat Jezus die veranderde. De Joden namen het brood en zeiden: „Dit brood is het brood van de verdrukking van onze vaders in Egypte.” Dit brood is de verdrukking van je vaders in Egypte? Ik dacht dat hun verdrukking echte pijn was die ze werkelijk ondergingen, echte verdrukking. Het is zeker niet het brood dat ze destijds aten, want dat zou inmiddels beschimmeld en oud zijn. Ze bedoelden kennelijk dat dit het voorstelt. Dit is een gedachtenis. Dit brood herinnert ons aan de verdrukking van onze vaders in Egypte.

Dus toen Jezus dezelfde ceremonie overnam en zei:

en nadat Hij gedankt had, brak Hij het en zei: Neem, eet, dit is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt. Doe dat tot Mijn gedachtenis.

1 KORINTHE 11:24

zei Hij: „Het gaat niet om de verdrukking van jullie vaders in Egypte. Het gaat om Mijn verdrukking. Jullie doen dit om Mijn verdrukking te gedenken.” Er is geen reden om te denken dat Jezus hier een of andere leer van de transsubstantiatie probeerde in te stellen. Het is de meest bijgelovige instelling die sinds de tijd van de apostelen ooit in de kerk is ingevoerd. Ik geloof niet dat zij het op die manier geloofden, maar kort daarna begon de kerk er wel zo over te denken.

20

Wijn drinken in het Koninkrijk

Jezus stelt het in. Nu zegt Hij:

Ik zeg u dat Ik van nu aan van de vrucht van de wijnstok niet zal drinken tot op de dag wanneer Ik die met u nieuw zal drinken in het Koninkrijk van Mijn Vader.

MATTHEÛS 26:29

Hoe dit precies vervuld wordt, staat beslist niet vast. Zoals we hebben gezien, verwijst het Koninkrijk van God bijvoorbeeld naar veel verschillende gebeurtenissen. Het Koninkrijk van God was vóór dit moment al gekomen. Hij zei ook dat sommigen die daar stonden de dood niet zouden smaken voordat ze het Koninkrijk van God met kracht hadden zien komen.

Natuurlijk is er ook het eeuwige Koninkrijk, dat bij de wederkomst van Christus aan het einde van de wereld universeel zal worden, wanneer elke knie zich buigt en elke tong belijdt dat Jezus de Christus is. Het Koninkrijk van God kent verschillende fasen, en het is niet altijd gemakkelijk om te bepalen over welke fase Hij het in een bepaalde uitspraak heeft.

Hij zegt:

Ik zal geen wijn meer drinken — of misschien deze beker, de beker van het Pascha — voordat Ik die met u drink in het Koninkrijk van God.

Dit zou kunnen verwijzen naar het feit dat ze Hem, toen Hij aan het kruis hing, op een spons wijn en azijn aanboden en Hij die op een bepaald moment weigerde. Maar vlak voordat Hij stierf, boden ze Hem die opnieuw aan. Hij proefde ervan en zei:

Het is volbracht.

Het is mogelijk dat het proeven van de vrucht van de wijnstok bij die gelegenheid het teken was dat het Koninkrijk van God toen officiële status kreeg. Hij dronk er nu opnieuw van in het Koninkrijk.

Of dat Hij er met hen van zou drinken in het Koninkrijk, zou kunnen verwijzen naar de avondmaalsgemeenschap die de gemeente in de aanwezigheid van Christus heeft.

Want waar twee of drie in Mijn Naam bijeengekomen zijn, daar ben Ik in hun midden.

MATTHEÛS 18:20

en wanneer wij samen het Avondmaal vieren, drinkt Hij met ons in het Koninkrijk. Misschien bedoelde Hij dat.

Veel mensen denken dat Hij bedoelt dat het Pascha na Zijn wederkomst opnieuw zal worden ingesteld, wanneer Hij het universele Koninkrijk vestigt, en dat Hij er dan weer van zal drinken. Het is moeilijk te weten wat Hij bedoelt. Hij wist wat Hij bedoelde, maar ik weet het niet. En ik weet niet zeker of iemand daar zeker van kan zijn, omdat er te veel verschillende opvattingen zijn.

21

De lofzang en de komende verstrooiing

Toen ze een lofzang hadden gezongen, gingen ze naar de Olijfberg. De lofzang die ze zongen, was volgens de traditie een reeks Psalmen die de Grote Hillel werd genoemd. Het zijn zes opeenvolgende Psalmen, beginnend bij Psalm 113. Ze zongen twee van deze Psalmen vóór de maaltijd en vier ervan na de maaltijd. Dit was de traditionele liturgie van het Pascha. Toen Jezus dus met Zijn discipelen een Psalm zong — een lied of lofzang — was dat deze verzameling Psalmen.

Er staan veel interessante dingen in deze Psalmen. Als je ze leest in het besef dat Jezus deze liederen werkelijk zong vlak voordat Hij stierf, worden ze heel interessant. In de laatste ervan, Psalm 118, staat bijvoorbeeld in vers 22:

De steen die de bouwers verworpen hadden, is tot een hoeksteen geworden. Dit is door de HEERE geschied, het is wonderlijk in onze ogen. Dit is de dag die de HEERE gemaakt heeft, laten wij op deze dag ons verheugen en verblijd zijn.

PSALMEN 118:22-24

Stel je voor dat Jezus dat zong op de dag waarop Hij zou sterven:

Dit is de dag die de Heer heeft gemaakt. Ik zal mij erover verheugen en er blij om zijn. Het is de beker die Mijn Vader Mij heeft gegeven. Ik zal hem drinken.

Of kijk eens naar vers 27:

De HEERE is God, Hij heeft ons licht gegeven. Bind het feest offer vast met touwen tot aan de hoorns van het altaar. U bent mijn God, daarom zal ik U loven; mijn God, ik zal U roemen.

PSALMEN 118:27-28

Stel je voor dat Jezus zei:

Bind het offer met touwen vast aan de horens van het altaar, toen Hij binnen enkele uren Zelf het offer zou zijn dat aan het kruis gebonden werd. Alleen al door deze Psalmen te lezen en te bedenken dat Jezus die zong na het Laatste Avondmaal en vlak voordat Hij gearresteerd werd, kun je je waarschijnlijk enigszins voorstellen wat Hij die nacht doormaakte. Denk daarbij aan wat er in Hem moet zijn omgegaan toen Hij sommige van deze woorden zong.

Vers 27. Toen zei Jezus tegen hen:

En Jezus zei tegen hen: U zult in deze nacht allen aanstoot aan Mij nemen, want er is geschreven: Ik zal de Herder slaan en de schapen zullen uiteengedreven worden.

MARKUS 14:27

Verwijzing gecontroleerd: de spreker noemde Zacharia 13, maar de bewoording is Markus 14:27.

Dat is een citaat uit Zacharia, hoofdstuk 13, vers 7.

Maar nadat Ik opgewekt zal zijn, zal Ik u voorgaan naar Galilea.

MARKUS 14:28

Maar Petrus zei tegen Hem:

En Petrus zei tegen Hem: Ook al zullen allen aanstoot aan U nemen, ik echter niet.

MARKUS 14:29

En Jezus zei tegen hem:

En Jezus zei tegen hem: Voorwaar, Ik zeg u dat u vandaag, in deze nacht, voordat de haan twee keer gekraaid zal hebben, Mij driemaal zult verloochenen.

MARKUS 14:30

Maar hij zei des te nadrukkelijker:

Maar hij zei nog krachtiger: Al moest ik met U sterven, ik zal U beslist niet verloochenen! En evenzo spraken zij ook allen.

MARKUS 14:31

En zij zeiden allemaal hetzelfde.

Zo eindigt dit hier in het verslag van Markus. Er was meer. Op dit punt werd de rede in de bovenzaal gehouden, die in Johannes, hoofdstuk 13 tot en met 16, staat. Maar die wordt door iedereen behalve Johannes weggelaten. Markus gaat vandaar rechtstreeks door naar de hof van Gethsémané, waar Jezus gearresteerd werd. Daar komen we nog op terug.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Markus 14:1
- Johannes 12:1
- Johannes 12:2-3
- Markus 14:1-2
- Markus 14:10-11
- Markus 11:9
- Johannes 19:15
- Johannes 6:70
- Markus 14:3-9
- Johannes 12:3
- Lukas 10:38
- Markus 14:8
- Johannes 12:4
- Johannes 12:6
- Markus 14:12
- Lukas 22:8-10
- Markus 11:5
- Markus 11:3
- Markus 14:13-14
- Markus 14:15
- Markus 14:18
- Markus 14:20

- Johannes 13:26
- Markus 14:21
- Markus 14:22-26
- 1 Korinthe 11:25
- 1 Korinthe 11:26
- Johannes 6:54
- Johannes 2:19
- Johannes 2:20
- Johannes 3:7
- Johannes 3:4
- Johannes 4:14
- Johannes 4:15
- Mattheüs 26:28
- 1 Korinthe 11:24
- Mattheüs 26:29
- Mattheüs 18:20
- Psalmen 118:22-24
- Psalmen 118:27-28
- Markus 14:27
- Markus 14:28
- Markus 14:29
- Markus 14:30
- Markus 14:31

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.